

Samfundet S:t Erik Stockholm

Stockholm 21/11 2005

Till Kommunstyrelsen

Beslut om inriktning kräver analys av arkitektonisk gestaltning

Ang Slussen – Inriktningsbeslut och startpromemoria för planläggning och miljöprövning

Det är med stor glädje Samfundet St Erik tagit del av det bearbetade förslaget till hur Slussen med bevarande av sin grundidé skall kunna återuppföras och utvecklas för att motsvara dagens krav, i rubricerat beslutsunderlag omnämnt som ”Nybyggt bevarande”. Vi är tacksamma över att samfundets önskan om detta hörsammats. Därigenom kan vi idag konstatera att Slussens grundidé med dess klöverbladsform går att kombinera med de nya krav som ställs idag.

Som underlag till kommande inriktningsbeslut ligger en utvärdering av såväl ”Nybyggt bevarande” som nybyggnadsförslaget ”Nya Slussen”. Samfundet har tagit del av denna och vill härmed framföra följande synpunkter.

Sammanfattning

På grund av Slussens viktiga läge i stadsbilden måste arkitektoniska och stadsbyggnadsmässiga kvaliteter tillsammans med de kulturhistoriska ges avgörande betydelse i val av alternativ.

Det är Samfundet St Eriks bestämda mening att med den utgångspunkten ”nybyggt bevarande” i redovisad form är fullt utvecklingsbart med endast marginella förändringar medan ”Nya Slussen” kräver omarbetning på avgörande punkter. Också möjligheterna för gående och andra trafikanter mellan norr och söder talar till ”Nybyggt bevarande”s fördel. Vad gäller funktion och ekonomi i övrigt synes såväl nackdelar som fördelar vara ganska jämt fördelade mellan förslagen.

Samfundet St Erik ifrågasätter utifrån ett socialt perspektiv också den galleria som ingår i förslaget ”Nya Slussen”. Den kan komma att ge en totalt förändrad atmosfär i närområdet och utarma omgivande stadsdelars nu vitala affärliv.

I utvärderingen saknas den nödvändiga grundläggande analysen av platsens krav och av de båda förslagens arkitektoniska och stadsbyggnadsmässiga kvaliteter.

Platsens krav och synpunkter på fortsatt arbete

Ett framtida Slussen skall enligt Samfundet St Eriks mening präglas av det strategiska läget, av dynamiken i det omgivande landskapet, av kraften i det hopträngda vattnet i en sluss med möda grävd genom en landtunga och av pulsen i mötet mellan skilda trafikslag. Den skall formas utifrån platsens topografiska och historiska förutsättningar. Den skall ges en utformning lika intressant och av samma kvalitet som de historiska stadsdelar som den binder samman.

Samfundet har tidigare framhållit det organiska formspråket i nuvarande Slussen som vida överlägset nybyggnadsalternativet. Dess sätt att vindla sig upp på Söders höjder ansluter till och poängterar dramatiken i landskapet. Dess komplexitet och dynamik motsvarar platsens egen karaktär av vital knutpunkt. Slussen kan upplevas som komplicerad men samtidigt erbjuder den möjligheter som känns viktiga i en föränderlig värld. Likaså har samfundet tidigare framhållit vikten av att utformningen som i nuvarande Slussen utgår från det näs som sedan urminnes tid näs förenat Gamla stan med Söder. Erfarenheten säger att bästa resultat uppnås när förändringar sker i linje med grundkaraktären hos en plats. Det måste dessutom vara ett rationellt förhållningssätt att som i ”Nybyggt bevarande” ta vara på de goda egenskaperna i en hävdvunnen form och bygga vidare på och förbättra denna.

I nybyggnadsförslaget ”Nya Slussen” motverkas platsens grundkaraktär förutom av den stora vattenytan också av den smala och stela bron. De stora glasytorna i gallerians terrasser mot norr kommer att ta loven av den dramatiska topografien och av siluettverkan sedd från gamla stan. De kommer att upplevas som hål i det som

man hellre vill uppleva som solitt berg. Särskilt på natten undrar man också hur det känns att som boende eller besökare i den medeltida stadsdelen att vara bettittad från stora upplysta fönster som från en annan värld. I öster förtar nybyggnaden framför KF huset den naturliga stigningen från saltsjön. De smala gångarna över den stora vattenytan kommer att upplevas som både osäkra, otillförlitliga som passager och ogästvänliga under stora delar av året. Både Slussplan och Karl Johans torg försvinner. Den planerade gallerian kan å ena sidan komma att ge en totalt förändrad atmosfär i närområdet och utarma omgivande stadsdelars nu vitala affärsliv. Å andra sidan kan den komma att upplevas som en totalt omodern idé den dag som återuppbyggnaden är klar. Nya Slussen kräver därför omarbetningar i grundläggande avseenden för att kunna komma ifråga.

Vad gäller "Nybyggt bevarande" ifrågasätter samfundet den nya runda byggnadskroppen ovanför blå bodarna. Överhuvudtaget i det förslaget kan man efterfråga en något större fantasi vad gäller byggnaders utformning och användande av olika ytor så att de mer ansluter till Slussens i övrigt egensinniga formspråk. Det är dock vad gäller "Nybyggt bevarande" förbättringar som kan göras i normal projektering inom ramen för förslaget.

Analys av platsens krav och en mer opartisk hantering önskas

Samfundet St Erik anser att det är avgörande viktigt att beslutsunderlaget kompletteras med en analys av förslagets arkitektoniska och stadsbyggnadsmässiga kvaliteter relaterat till platsens naturliga förutsättningar. I ett så känsligt läge som Slussens måste dessa tillsammans med de kulturhistoriska kvaliteterna ha avgörande betydelse för val av alternativ

Samfundet efterlyser också en mer objektiv redovisning av presenterad analys. I den inledande sammanfattningen har "Nya Slussen" beskrivits i superlativ medan "Nybyggt bevarande" beskrivits som problematiskt på ett sätt så att det kan upplevas som oomtvistad sanning. Detta trots att analys av förslagets arkitektoniska och stadsbyggnadsmässiga kvaliteter saknas och att många av omdömena är ytterst subjektiva och kanske inte ens omfattas av en majoritet av vare sig beslutsfattare eller allmänhet. Vad är det t ex som säger att de stora ytorna över mark i "Nybyggt bevarande" är negativt? Det kan likaväl ses som något positivt beroende på hur man utformar och använder dem. Vad är det som säger att "Nya Slussen" ger en mer tilltalande stadsmiljö? Enligt Samfundets St Eriks bedömning borde snarare "Nya Slussen" bedömas som problematisk bl a pga bristande valmöjlighet för gående och trafik förbi Slussplan och istället "Nybyggt bevarande"s fördelar framhållas.

Slutsats

Förslaget "Nya Slussen" kräver omarbetningar i grundläggande avseenden för att kunna komma ifråga. Tag vara på möjligheten att använda den geniala formen i nuvarande Slussen och utveckla den i linje med förslaget "Nybyggt bevarande".

Erfarenheten säger att bästa resultat uppnås när förändringar sker i linje med grundkaraktären hos en plats. Det måste dessutom vara ett rationellt förhållningssätt att som i "Nybyggt bevarande" ta vara på de goda egenskaperna i en hävdvunnen form och bygga vidare på och förbättra denna.

Kerstin Westerlund
Ordförande Samfundet St Erik

Kopia: Maria-Gamla stan och Katarina-Sofia stadsdelsnämnder

Samfundet St Erik är en ideell förening. Gemensamt för dess medlemmar är ett genuint intresse för Stockholm. Samfundet verkar för att historiska och konstnärliga krav tillgodoses vid Stockholms omdaning och utveckling.